

Risen som ikke hadde noe hjerte på seg

Det var en gang en konge som hadde syv sønner, og dem holdt han så meget av, at han aldri kunne unnvære dem alle på én gang. Én måtte støtt være hos ham. Da de var voksne, skulle de seks ut og fri. Men den yngste ville faren ha igjen hjemme, og til ham skulle de andre ta med seg en prinsesse til kongsgården. Kongen gav da de seks de gildeste klær noen hadde sett, så det lyste lang vei av dem, og hver sin hest, som kostet mange, mange hundre daler, og så reiste de. Da de så hadde vært på mange kongsgårder og sett på prinsessene, kom de langt om lenge til en konge som hadde seks døtre. Så vakre kongsdøtre hadde de aldri sett, og så fridde de til hver sin, og da de hadde fått dem til kjærester, reiste de hjemover igjen. Men de glemte rent at de skulle ha med seg en prinsesse til Askeladden som var igjen hjemme, så borte var de i kjærestene sine.

Da de nå hadde reist et godt stykke på hjemveien, kom de tett forbi en bratt fjellvegg, der risegården var. Der kom risen ut og fikk se dem, og så skapte han dem om til stein alle sammen, både prinsene og prinsessene.

Kongen ventet og ventet på de seks sønnene sine, men alt han ventet så kom det ingen. Han gikk og sørget og sturet, og sa han aldri kunne bli riktig glad mere. «Hadde jeg ikke deg igjen», sa han til Askeladden, «ville jeg ikke leve, så sorgfull er jeg fordi jeg har mistet brødrene dine.»

«Men nå hadde jeg tenkt å be om lov til å reise ut og finne dem igjen, jeg», sa Askeladden.

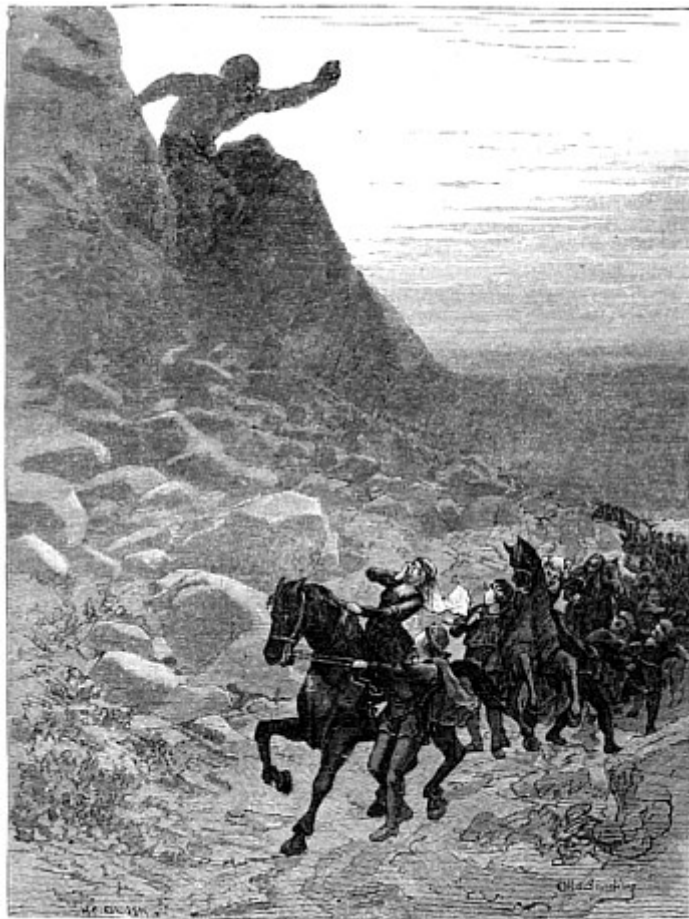
«Nei, det får du ikke lov til», sa faren, «du blir bare borte, du også.»

Men Askeladden ville og skulle av sted, og han tigget og bad så lenge til kongen måtte la ham reise. Nå hadde kongen ikke annet enn en gammel fillehest å la ham få, for de seks andre kongssønnene og følget deres hadde fått alle de andre hestene han hadde. Men det brydde ikke Askeladden seg om, han satte seg opp på den gamle skabbete hesten, han. «Farvel, far!» sa han til kongen. «Jeg skal nok komme igjen, og kanskje jeg skal ha med meg brødrene mine også», og dermed reiste han.

Da han hadde ridd et stykke, kom han til en ravn som lå i veien og flakset med vingene og ikke orket å komme unna, så sulten var den.

«Å, kjære vene! gi meg litt mat, så skal jeg hjelpe deg i din ytterste nød», sa raven.

«Ikke mye mat har jeg, og ikke ser du ut til å kunne hjelpe meg stort heller», sa kongssønnen, «men litt får jeg vel gi deg, for du kan nok trenge til det, ser jeg». Og så gav han raven noe av nisten han hadde fått med seg.

Da han så hadde reist et stykke igjen, kom han til en bekk. Der lå en stor laks som hadde kommet på tørt land, og slo og spratt og kunne ikke komme ut i vannet igjen.

«Å, kjære vene! Hjelp meg ut i vannet igjen», sa laksen til kongssønnen. «Jeg skal hjelpe deg i din ytterste nød, jeg».

«Hjelpen *du* gir meg, blir vel ikke stor», sa kongssønnen, «men det er synd du skal ligge her og svelte i hel». Og så skjøv han fisken uti igjen.

Nå reiste han et langt, langt stykke, og så møtte han en ulv. Den var så sulten at den lå og dro seg i veien.

«Kjære vene! La meg få hesten din», sa ulven. «Jeg er så sulten at det piper i tarmene på meg. Jeg har ikke fått et mål mat på to år.»

«Nei», sa Askeladden, «det kan jeg ikke gjøre. Først kom jeg til en ravn, han måtte jeg gi nisten min, så kom jeg til en laks, han måtte jeg hjelpe ut i vannet igjen, og nå vil *du* ha hesten min. Det er ikke råd, for så har jeg ikke noe å ri på.»

«Jo kjære, du må hjelpe meg», sa gråbeinen. «Du kan ri på meg, jeg skal hjelpe deg igjen i din ytterste nød», sa den.

«Ja, den hjelpen jeg får av deg, blir vel ikke stor, men du får vel ta hesten da, siden du er så nødig», sa kongssønnen.

Da nå ulven hadde ett opp hesten, tok Askeladden bisselet og bandt i kjeften på den, og sadelen og la på ryggen av den, og nå var ulven blitt så sterk av det den hadde fått i seg, at den satte av sted med kongssønnen som ingenting. Så fort hadde han aldri ridd før.

«Når vi nå har reist et lite stykke til, skal jeg vise deg risegården», sa gråbeinen, og om litt kom de der. «Se her er risegården», sa den. «Der ser du alle seks brødrene dine, som risen har gjort til stein, og der ser du de seks brudene deres. Der borte er døren til trollet, der skal du gå inn.»

«Nei, det tør jeg ikke», sa kongssønnen, «han tar livet av meg.»

«Å nei», svarte ulven. «Når du kommer inn der, treffer du en kongsdatter. Hun sier deg nok hvordan du skal bære deg at, så du kan få gjort ende på risen. Bare gjør som hun sier deg, du!»

Ja, Askeladden gikk da inn, men redd var han. Da han kom inn, var risen borte. Men i det ene kammerset satt kongsdatteren, slik som ulven hadde sagt, og så vakker en jomfru hadde Askeladden aldri sett før.

«Å, Gud hjelpe deg, hvordan er du kommet her da?» sa kongsdatteren da hun fikk se ham. «Det blir din visse død, det. Den risen som bor her kan ingen få gjort ende på, for han bærer ikke hjertet på seg.»

«Ja, men er jeg kommet her, så får jeg vel prøve ham likevel, jeg», sa Askeladden. «Og brødrene mine, som står i stein her utenfor, vil jeg nok se til å frelse, og deg vil jeg nok friste å berge også», sa han.

«Ja, siden du endelig vil være, så får vi vel se å finne på en råd», sa kongsdatteren. «Nå skal du krype inn under sengen der, og så må du lytte vel etter hva jeg taler med ham om. Men ligg endelig bra stille.»

Ja, han krøp da under sengen, og aldri før var han innunder, så kom risen.

«Hu! Her lukter så kristen mannelukt inne!» sa risen.

«Ja, her kom ei skjære flygende med et mannebein og slapp ned igjennom pipa», sa prinsessen. «Jeg skyndte meg nok å få det ut, men lukten gikk vel ikke så snart bort likevel, den.»

Ja, så sa risen ikke mer om det.

Da det nå ble kvelden, gikk de til sengs, og da de hadde ligget en stund, sa kongsdatteren: «Det var en ting jeg gjerne ville spørre deg om, når jeg bare turte.»

«Hva er det for en ting?» spurte risen.

«Det var hvor du har hjertet ditt henne, siden du ikke har det på deg», sa kongsdatteren.

«Å, det er noe du ikke trenger bry deg med, men ellers så ligger det under dørhella», sa risen.

«Å hå! Der skal vi vel se å finne det», tenkte Askeladden, som lå under sengen.

Neste morgen stod risen fælt tidlig opp og strøk til skogs, og aldri før var han av gårde, så tok Askeladden og kongsdatteren til å lete under dørhella etter hjertet hans. Men alt det de gravde og lette, så fant de ikke noe. «Den gangen har han lurt oss», sa prinsessen, men vi får vel prøve ham ennå en gang.» Så sanket hun alle de vakreste blomster hun kunne finne, og strødde rundt om dørhella – den hadde de lagt slik den skulle ligge. Og da det led mot den tiden de ventet risen hjem, krøp Askeladden under sengen igjen.

Straks han var vel innunder, kom risen. «Huttetu! Her lukter så kristen mannelukt inne!» sa risen.

«Ja, her kom ei skjære flygende med et mannebein i nebbet og slapp ned igjennom pipa», sa kongsdatteren. «Jeg skyndte meg nok å få det ut, men det er vel *det* det lukter av likevel.» Så tidde risen still, og sa ikke mer om det. Men om litt spurte han hvem det var som hadde strødd blomster omkring dørhella.

«Å, det er nok jeg», sa kongsdatteren.

«Hva skal nå det til da?» spurte risen.

«Å, jeg har deg vel så kjær at jeg må gjøre det, når jeg vet at hjertet ditt ligger der», sa prinsessen.

«Jasså, men ellers ligger det ikke der, du», sa risen.

Da de hadde lagt seg om kvelden, spurte kongsdatteren igjen hvor hjertet hans var, for hun holdt så meget av ham at hun nok gjerne ville vite det, sa hun.

«Å, det ligger borti skapet der på veggen», sa risen.

«Jasså», tenkte Askeladden og kongsdatteren, «da skal vi vel prøve å finne det.»

Neste morgen var risen tidlig på ferde og strøk til skogs igjen, og aldri så snart hadde han gått, før Askeladden og kongsdatteren var i skapet og lette etter hjertet hans. Men alt de lette, så fant de ikke noe der heller. «Ja ja, vi får da friste én gang til», sa kongsdatteren. Hun staset ut skapet igjen med blomster og kranser, og da det led mot kvelden, krøp Askeladden under sengen igjen.

Så kom risen. «Huttetu! Her lukter så kristen mannelukt!» sa risen.

«Ja, for litt siden kom her ei skjære flygende med et mannebein i nebbet og slapp ned igjennom pipa», sa kongsdatteren. «Jeg skyndte meg nok å få det ut igjen jeg, men det er vel *det* det lukter av likevel.»

Da risen hørte det, sa han ikke mer om det. Men litt etter fikk han se at det var hengt blomster og kranser rundt hele skapet, og så spurte han hvem det var som hadde gjort det.

Jo, det var da kongsdatteren.

«Hva skal nå det narreriet være til?» spurte risen.

«Å, jeg har deg nå alltid så kjær at jeg må gjøre det, når jeg vet at hjertet ditt ligger der», sa kongsdatteren.

«Kan du være så galen å tro slikt?» sa risen.

«Ja, jeg må vel tro det når du sier meg det», sa kongsdatteren.

«Å, du er ei tulle», sa risen. «Der hjertet mitt er, der kommer du aldri!»

«Men det var da rart å vite hvor det er henne likevel», sa prinsessen.

Ja, så kunne risen ikke berge seg lenger, han måtte si det. «Langt, langt borte i et vann ligger en ø», sa han. «På den øen står en kirke. I den kirken er en brønn. I den brønnen svømmer en and. I den anda er et egg, og i det egget – der er hjertet mitt, du.»

Om morgenen tidlig, det var ikke grålyst enda, strøk risen til skogs igjen. «Ja, nå får jeg av sted, jeg også», sa Askeladden. «Bare jeg kunne finne veien!» Han sa da farvel til kongsdatteren så lenge, og da han kom utenfor risegården, stod ulven der enda og ventet. Til ham fortalte han det som hadde hendt inne hos risen, og sa at nå ville han av sted til brønnen i kirken, bare han visste veien. Så bad ulven ham sette seg på ryggen hans, for han skulle nok finne veien, sa han. Og så bar det i vei så det suste om dem, over heier og åser, over berg og daler.

Da de nå hadde reist mange, mange dager, kom de til slutt til vannet. Det visste kongssønnen ikke hvordan han skulle komme over, men gråbeinen bad ham bare han ikke skulle være redd. Og så la han uti med kongssønnen på ryggen og svømte over til øen. Så kom de til kirken, men kirkenøkkelen hang høyt, høyt oppe på tårnet, og først så visste kongssønnen ikke hvordan han skulle få den ned. «Du får rope på raven», sa gråbeinen, og det gjorde da kongssønnen. Og straks kom raven og fløy etter nøkkelen, så prinsen kom inn i kirken. Da han nå kom til brønnen, lå anda ganske riktig der og svømte frem og tilbake, slik som risen hadde sagt. Han stod og lokket og lokket, og til sist fikk han lokket den bort til seg og grep den. Men med det samme han løftet den opp av vannet, slapp anda egget ned i brønnen, og så visste Askeladden slett ikke hvordan han skulle få det opp igjen. «Ja, nå får du rope på laksen», sa gråbeinen, og det gjorde da kongssønnen. Så kom laksen og hentet opp egget. Og så sa ulven at han skulle klemme på det, og med det samme Askeladden klemte, skrek risen.

«Klem én gang til», sa ulven, og da Askeladden gjorde det, skrek risen enda ynkeligere, og bad både vakkert og vent for seg. Han skulle gjøre alt kongssønnen ville, sa han, bare han ikke ville klemme i stykker hjertet hans.

«Si at dersom han skaper om igjen de seks brødrene dine som han har gjort til stein, og brudene deres, skal han berge livet», sa ulven, og det gjorde Askeladden.

Ja, det var trollet straks villig til. Han skapte om igjen de seks brødrene til kongssønner og brudene deres til kongsdøtre.

«Klem nå sund egget», sa ulven. Så klemte Askeladden egget i stykker, og så sprakk risen.

Da han så var blitt av med risen, red Askeladden tilbake til risegården igjen på ulven. Der stod alle seks brødrene hans lys levende med brudene sine, og så gikk Askeladden inn i berget etter sin brud, og så reiste de alle sammen hjem igjen til kongsgården. Da ble det vel glede på den gamle kongen, da alle syv sønnene hans kom tilbake, hver med sin brud. «Men den deiligste av alle prinsessene er bruden til Askeladden likevel», sa kongen, «og

han skal sitte øverst ved bordet med bruden sin.»

Så ble det feiret gjestebud både vel og lenge, og har de ikke feiret fra seg, så feirer de ennå.

Ordforklaringer

- **daler:** spesialdaler, gammel norsk sølvmynt, 5 mark, 120 skilling, tilsvarer rundt 230 kroner i dag
- **rise:** stort troll, ond kjempe

Lastet fra:

EventyrForAlle.no

Norsk folkeeventyr fra samlingene til Peter Christen Asbjørnsen (1812-1885), Jørgen Moe (1813-1882) og Moltke Moe (1859-1913). (Offentlig eiendom - public domain)

Kilde: [Eventyr, 1928 \(nb.no\)](#) (Offentlig eiendom - public domain)

Teksten er redigert av Karl-Robert Rønning.

Dette verket er lisensiert under følgende Creative Commons lisens: Navngivelse-DelPåSammeVilkår 4.0 Internasjonal. For å se en kopi av denne lisensen, besøk <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.

Illustratør: Otto Sinding (1842-1909)

Kilde: [Norske Folke- og Huldre-Eventyr i Udvalg, 1879 \(nb.no\)](#)

Dette arbeidet er fri for kjente opphavsrettsrestriksjoner.